١٢٨٤–ԲԻՇԽԻ–Դ–ԱՎԱԹՈՒՐԳԱ

ԱԱՖԻԱՆԿԱ–2–ԹՐԸՐՈՒՆԻ ՍԱՆԻ–1867

ՕՆ–ՊԷՇԻՆՃԻ–ՄԷՆԷ–ՆՈՒՄԷՐՈ–18–ԹՐԸՐՈՒՆԻ–ԷՎԱԼԷ–21–ՃՈՒՄԱ–ԷՐԹԷՍԻ–1867

ՄԷՃՄՈՒՏԱՑ

Իշ պրս Մէճմուտայը Հավատիս, հէր հաֆթա ճուժաս էրթէսի կիւնէլի տաղրլթլրաճոգ տրը։

Սէնէսի բէշնի օրտագ	140	ղուրուշ։
Անթը պլուղը քէղալիք	70	„
Իւշ պլուղը քէղալիք	40	„
Վէ պիր նումէրօսու	3	„

Տաչրարտան իշիւն պէհէր նումէրօսու փոսթախանէ նիզամը ժուրնալինէ իւճբէթ ալնմաճաղը խասէթէն պէյան օրունուր։

ՀԱՅԱՏԻՍ

Իլանթրն պէհէր սրտատը պիր տէֆալիգ 3 ղրշ։
Իքի տէֆա իշիւն պէհէր տէֆասընա • • 2 „
Իւշ տէֆա իշիւն պէհէր տէֆասընա • • 1½ „
Իւշ տէֆասոն վնասէ օրան, վէ ղայէթի ուզուն իլանամի իշիւն այրըճա բասարլրիգ օրունուր։
Տաչրարտան կէլէն մէքթուպլար վէ իլանթրն բասթա մէտարիֆլէրի, կէտուրէնլէրին ի

իւչ եիւզ էլլի պին ֆրանգ թազմին վէրիլիպ, էսհամը թէօհմէթ տախի [illegible] ճէզալէրէ հիւքմ օլունաճագ-մըշ.

Աւստրիա իմբերաթօրու Ֆրանսուա Ժօզէֆին, իքի ճէվապը:

Կէչէն 1848 սէնէսինէ կէլինճէ-տէք, Աւստրիա տէվլէթի Աւրուբա-տա էն թէսիրլի վէ էն մութէպէր տէվլէթլէրին պիրի իտի. Մէթթէր-նիխ, պու հիւքիւմէթին պաշընտա օլուպ, տէվիր էյլէր իտի ահալի սըգըշտըր-մազ էտապ պօլիթիգա իհթիար իթ-միշ իտի. ահալի վագթա սըգըշըր ֆագաթ սէս չըգարամազ իտի, չիւն-քի գուվվէի ճէպրիյէ գուվվէի ախ-ֆիյէտէն էֆզուն իտի, վէ պու հի-քէթ Մէթթէրնիխին աղըրնա հաւլ օ-լունուրտու: 1848 տէ, ալթըն Աւրուբա իլէ Աւստրիա վէ Մաճար վէ Իթալիա տախի թաղրիպ ալէմլէ-րինի զօրարըլար ադըրլար իտէ, պիր պէօյլէ իխթիլալ Վիէննայը զապթ իթտի, իմբէրաթօր Ֆէրտինանտ վէ պիրատէրի թաճ իւ թախթտան իս-թիֆա իթտիլէր, Մէթթէրնիխ գաչըր ղայպ օլմագ կիթտի, վէ օն սէքիզ եաշընտա պու Ֆրանսուա Ժօզէֆ թախթա չըգտը:

Աւստրիա ահալիսի իչին պէօյլէ պիր ֆիւթուհաթ, խայալլար չէքմիշ տէ-ղիլ իտի, հատտա օլան նէթիճէյէ ա-հալի քէնտիսի տախի թաաճճիւպ ի-տիւպ, վէրիլէն գօնսթիթիւսիօնը հէմէն թէր գանտաթ իտիւպ, վէ էմնիյէթ արամայա չէքիլտի: Լաքին Մէթթէրնիխին պուհանը Աւստրիա գա-պինէթինտէն հէնուզ մահվ օլմամըշ [illegible] պու գապինէթ ահալիյէ վէրիլէն [illegible] ղալթա [illegible] օլմուշ կիպի իմթիհ [illegible] թութմուշ, պաշըտան [illegible] պիր [illegible] Թաքրիպարը արամամըշա, պէր պիրէր [illegible] պէօյլէ օն սէնէ գար-[illegible] [illegible] գօնսթիթիւ-[illegible] Աւստրիա [illegible] մըշ վար մը եօգ մու, [illegible] իմթիհա-նը. Օր իլէ վէրիլէն հէր [illegible] հէր [illegible] վէ եարը պոզուլտու [illegible] թէսալիրին սօնու պու տուր, [illegible] նունտա նէթիճէսի չու օլտու քի. Աւստրիա 1859 տա, Իթալիայը ղայպ իթտի, վէ պունտան տա բոլաճ օլ-մայըպ նիհայէթ կէչէն սէնէ հէմ Վէնէտիքի էլտէն չըգարըպ, հէմ Ա-լէմանեատան տըշարը աթըլըպ, քէն-տիսի [illegible] [illegible] [illegible] գայպինէթին թամ աքլը պա-շընա կէլմիշ տէնիր, վէ պու տէֆա Աւստրիանըն ալխալը իթտիճի թա-րիգ սալտըմ պիր գօնսթիթիւսիօն թարիգի տիր տէյի [illegible] թա-խիգ օլունուր:

Աւրուպալը բօլիթիգաճըն բէք չօ-ղու խոտա իտէր քի էյէր Աւստրիա գապինէթի 1848տէ չիմտիքի իհթիար իթտիյի ուսուլէ բայէթ իտէյտի, նէ Իթալիայը ղայպ իտէրտի, նէ Վէնէ-տիքի վէ նէ տէ Ալէմանեայը. Լաքին Աւրուպա գապինէթլէրինտէ ալլ վէր-մէյիմ տէյէրէք հէրքէսին վէրէնլէրին էմսալի չօգ տուր, նասըլ քի Ալպէ-միըլտա, Նաբօլէօն, օնունճու Գար-լօ, Լուի Ֆիլիբ պունա թազէ թա-զէ շահատէթլէր տիր:

Հէր նէ հալ իսէ չիմտի ուսուլէն շահատէթ օլունուր քի, Ֆրանսուա Ժօզէֆ սաղ վէ գալպտէն խալիս օլարագ պիր հիւքիւմէթը մէշրութէ թարիֆինէ կիրմիշ տիր, վէ պուն-տան կէրի տէօնմէյէճէյի եօգ տուր. աթիւքու ղիբը վուգուաթ տախի չու-նա պիր սօն [illegible] օլունուր:

1855 տէ, Աւստրիա տէվլէթի Ռոմա իլէ պիր գօնգօրտաթօ թանզիմ իթմիշ, պունտան պուհանը կիւրու-հի պէօյլէ պիր գուվվէթ սալըշ ը-տը. Լաքին չիմտի հիւքիւմէթը մէշ-րութէ թանզիմինա պուլունան պիր ահալիյէ բուհանինին պու գատար գուվվէթի չօգ կէլիր պու գօնգօրտա-թօնուն ֆէսխի ուսուլէն մաթլուպ, վէ մուճիպինճէ քէյֆիյէթին միւզա-քէրէսի միլլէթ մէճլիսինէ իհալէ օ-լունմուշուտու, պէօյլէ պիր հէյէթ-նին սօնու, գօնգօրտաթօնուն մահ-վընա գարար վէրէճէյի կիւն կիպի աշիքեար օլտուղունտան, Աւստրիա փիսգօբօսլարը թէլէշէ տիւշիւպ, վէ 23 գատարը պիր էտէպ կէլիպ մէշվէրէթ-լէր իտիւպ, պիր արիզէ թանզիմ վէ Վիէննա արխիփիսգօբօսու Գարտինալ Ռաուշէր վասըթասը իլէ իմպէրաթօ-րա թագտիմ իթմիշլէր իտի. պիր գաչ կիւն սօնրա, իմպէրաթօր չու ճէվապը վէրմիշ տիր Գարտինալա:

"Արխիփիսգօբօսլար վէ փիսգօբօս-լար թէրաֆընտան պիլտիրէն արզ օլու-նան արիզէյի, մէսուլ վիւքէլամա ի-հալէ իթմիշիմ:

"1849 տա վէ 1861 տէ տէ Գա-թօլիք քիլիսէսինին մուհաֆազայը հուգուգ վէ մէնաֆիի հագգընտա էմնիյէթ իւմթէր նիյէթը խայրիսի իլէ. Փիսգօբօսլար պէօյլէ պիր ճէ-միյէթէ օ վագթլարտա արզ թագ-տիմ իթմիշլէր իտի, վէ էյէր տէ զանն իտէրլէր իտի քի պէօյլէ պիր հարէքէթ զարարլըլարընը մուգաւէմէ պիր պօրճու իտի, էվվէթ պու հա-րէքէթ պիր չօգ պօրճու, վէ նիյէթը խայրըյէ իլէ օլունտուղու, պէն տէ մէտհ ու սէնա իտէրիմ:

„Պու չիւմլէ իլէ չիմտի աշըրը թէէսսիւֆ իտէրիմ քի, փիսգօբօս-լար, մակիւս օլան արզիւմ իւզրէ հիւքիւմէթիմին պունտան ճաճըն ա-իստասըրընա, վէ հալ ու թէսավիւ-նէ էչէտ իհթիաճ պուլունան պիր թագրիմ մէզիյէլէրէ պիր հիւսնի-սուլհ թարիգի արամագըն եար-տըմ վէ մուավէնէթ իտէճէք պիր արիզէ թագտիմ, վէ նէշր իւ ի-լան իտէրէք, միւքէլլէֆ պուլու-նտուղու պիլտիրմիշլէր:

"Նէ գատար գըյըլ իւ գալ մու-հիմ օլսա պու արիզէ, վէ հէմ տէ էօյլէ պիր վագթտա քի, քէնտիլէ-րինի տախի մուհագգագ թէյիտ իչ-լէտիքլէրի միսիլի, իթթիֆագ վէ իթթիհատա օլմայըճա օլմագ, վէ հէր քէսին ագտէմը լաճիպէյի գիմմէթի, օրթատա օլան չիգմագ վէ միւնազաա-լէրին թէզէյի վէ թարագգը պուլ-մասընա ալա պիր սէպէպիյէթ վէր-մէք օլաճագ տը:

"Քիլիսէնին հուգուգլարընը մու-[illegible] վէ հիմայէ իթմէյէ նէ ա-հաֆազա [illegible] ճահտ իւ իգտամըմ վար, [illegible] րէճէլէրտէ [illegible] կիւրուլէ բանա պունա [illegible] օլմալը տըր, լաքին խալէալ օլմուշ [illegible] հիւքմտարը մէմուլ իտէրիմ քի [illegible] էթլէ, իճրա [illegible] օլունտուղու ճիհ [illegible] օրճլարըմ [illegible] իտէճէք այըր տահա նէ [illegible] խա-օլունտուղունու տա փիսգօբօսլ[illegible] թէրլիք [illegible] նա կէթիրիրլէր."

Ռէգուլէ Վիէննատան եազըլը-յոր վէճհ իլէ. հալա. 14 ինճիտէ իմպէ-րաթօր Ֆրանսուա Ժօզէֆ, Վիէննանըն տայիրէի պէլէտիյէսի վէքիլլէրինի հու-զուրա գապուլ իթմիշ տիր: Պու տայ-րէ տախի փիսգօբօսլարըն արիզէսինէ ճէվապ օլարագ պիր արիզէ թագտիմ իթմիշ օլտուգլարընտան, իմպէրաթօր, պունլարա տա չու ճէվապը վէրմիշ տիր:

"Արիզէնիզի միւքէլլէմա թէսլիմ իտէրիմ: Միւթէաննի ահալինին թէապ-լիւմ վէ թէրպիյէսինէ Վիէննա պէ-լէտիյէ տայրէսինին նէ տէրէճէ ճահտ իւ իգտամ իթտիյի հէր չէնտ մէձ-մուլ օլմուշ տուր, վէ էօյլէ էմնիյէ-թիմ վար տըր քի պէլէտիյէ մէճլիսի-նին միւրատը, կէրէք Իստանյէ վէ կէրէք Ռուսիայէ մէմլէքէթլէրինին մէզ-հէպին թէյսիրինի ալա վէ զէրրէ գա-տար թէնզիլ իթմէք նիյէթինտէ տէ-յիլտիր տիր:

"Չիւնքի էյէր զանն իտէրիմ քի, պէլէտիյէ մէճլիսի, այնը պէնիմ կիպի բանա խալէալ օլմուշ տուր քի, ա-հալիլէրին ախլագըն օլան հէր տա-հի թէրպիյէլէրինին էսասը մէզհէպ իւզէրինէ պուլունմագ լէրէք տիր."

Իննկիլթէրրա Քիլիսէսի.

Պու սէրնամէ իլէ, Մոնիթէօրտէ, Իննկիլիզ վէ սայիր ղազէթալէրտէ չու մէճհիլէ եազըլը տըր:

Իննկիլթէրրանըն բուհանի րէիսի, Գանթօրպէրի արխիփիսգօբօսունուն տավէթի իւզրէ, սէպթէմպէրին 24 ինտէ քէաֆֆէյի Ինկլիզլէր թայիֆէ օլունան Բրօթէսթան փիսգօբօսլա-րը, պիր ումումի սինօդ եափմագ իչ-ին մէշվէրէթէ օթուրուպ, վէրաքէ-լէրի գարարլարը տախի նէշր իւ իլան իլէմիշլէր տիր,

Իննկիլթէրրատան տըշարըտա օլան փիսգօբօսլարըն տախի պէօյլէ պիր ումումի մէշվէրէթէ պուլունմալա-րը, պու իլք տէֆա տըր:

Պունլարըն օթուզ տէօրտիւ Ին-կիլթէրրատան իտի, եիրմի իւչիւ Ին-կիլիզ աստալարընտան վէ եիրմիսի Ա-մէրիքէ միւթէհիտէսի Ամէրիգատան: Պունլար քէնտիլէրինէ չու խամի վէր-միշլէր, "Իւչ վէ միւթթէհիտ Իրլա-նտայան քիլիսէսինին փիսգօբօսլարը":

Վէ միւրասըլէր Իննկիլիզ քիլիսէսին-տէ ղուհուր իտէն իխթիլաֆլարը մահվ իթմէք, ճիւմլէյի, պիր, թայիֆ օլան քիլիսէնին ուսուլ վէ նիզամընա թավիքի իթմէք իտի, պու իտի տէ-տիքլէր էօթէտէն պէրի աշըլ Իննկի-լիզ Բրօթէսթան քիլիսէսինին մազուպ-տը վահիտի:

Բրօթէսթան քիլիսէսինին գափլին-ճէ, հէր քէս սէրպէսթ տիր, ալըլ քիթապը մուգատտէսին թէքրար կէօ-րէ մանա վէրմէյէ, վէ պու չարթը քիմսէ պօզամազ, լաքին պունտան տա քիլիսէ պիրլիյի վէ քիլիսէ նիզամը պաշլամըշտըր եավաշ եավաշ մահվ օլմայա վէ Բրօթէսթան քիլիսէսին-տէ, պու պիրլիկի պօզանտա տէրէճէ-տէ կէօնտէրտէն էֆքեարլար վէ կէօ-նաքէօն փիսգօբօսլար ղուհուր իթմէ-յէ. Իննկիլիզ քիլիսէսի չօգտան պէ-րու չալըշըրտը, պիր թէրաֆտան չու-մանա սէրպէսթլիյի մուհաֆազա իչին, տիքէր թէրաֆտան քիլիսէնին պիրլի-յինի վէ նիզամընը մուհաֆազա իթ-մէյէ, չիւնքի աչըքեար կէօրիւյօրտու-քի պու մանա սէրպէսթլիյի եա-վաշ եավաշ քիլիսէ պիրլիյինի վէ քի-լիսէ նիզամընը մահվ իթմէքտէ իտի. իշտէ պու սէպէպտէն պու կիպի ումումի մէշվէրէթէ պաշվուրտու գարար վէրիլտի:

Պու ճիւմլէ իլէ Իննկիլթէրրանըն Գանթօրպէրի արխիփիսգօբօսու հէր նէ գատար Իննկիլիզ քիլիսէսինին րէի-սի աստ օլունուրսա տա գրալ եափմագ գրալիչէնին տախի քիլիսէ իշլէրինէ պազը մէրթէպէ հուգուգու վէ հիւ-քիւմէթի պուլունտուղունտան, ահ-րիւն պէօյլէ պիր իթթիֆագ օլուն-մագ պիր բուհանի հիւքիւմէթին, [illegible] Իթթէրրայա թայիֆ օլմայան քիլի-սէլէր [illegible] նէ տէրէճէյէ հիւքիւմէ օ-[illegible] պու պիր մէշվէրէ քէյ-[illegible] [illegible] վէ օլ մէճլիսէ պու-[illegible] ումումի [illegible] Բրօթէսթան քիլիսէ-[illegible] մէճլիսի սայըլամայաճագ իտի տէ. [illegible] Գանթօրպէրի արխիփիսգօբօսու-նուն տավէթինի [illegible] վէ սէպթէմպէր 24 ինտէ մէշվէրէթէ պաշլանըլմըշ, թամ տէօրթ կիւն տէ-վամ իտէ րէք իքի թէֆէի եավաշ մաաւնէ-տէ գարար վէրիլտի:

1. Պիր եէրտէ պիր եէնի Բրօ-թէսթան փիսգօբօսլուղու թէշքիլ օ-լունտուղու հալտէ, սայիր բուհանի միւթէահհիտլէր խասալէր վէրմէք լա-զըմ կէլէճէկի:

2. Աստալարտա օլան բրօթէսթան քիլիսէլէրի իլէ Իննկիլթէրրատա օլան բրօթէսթան քիլիսէլէրինին պիր մէզ-հէպ վէ պիր նիզամ թահթընտա պու-լունմալարը:

3. Հէր նէրէտէ պիր բրօթէսթան միսիօնէր կէօնտէրիլիր իսէ, օ միսիօ-նէրին օ մահալլին փիսգօբօսունա թապի օլմասը:

Լաքին սօղրատան տաշրա փիսգօ-բօսլարըն մաթլուպու իւզրէ պու-տայրէ պիր ագ տաչա կէնիշլէնտի, պունլարըն պիրի տէօրթ արսըն մաթպախ իտի, մէլ պիր թէրաֆտան քիլիսէ [illegible] ճէմիյէթի թաթլի ուսուլէ [illegible] գարարլարը վէ Իննկիլիզ քիլիսէսինին պիրլիյինի [illegible] օլուր:

Սինօդտա պուլունմայան փիսգօ-բօսլարտան պազըլարը, քիլիսէ պիրլիյի իչին պէօյլէ պիր թէտպիր լազըմ տիր տէյէ սէրպէսթ փիքիրլէրինի պէյան իթմիշլէր իսէ, պիր գաչը տախի, "Պօլէնզօ նամ փիսգօբօս քիլիսէ-տէն թարտ օլունմագ" իսթէմիշլէր, ագս թագտիրտէ հէր քիլիսէ սէրպէսթ տիր:

Նիհայէթ փիսգօբօսլար սինօտու-աթիւգիէր գարարլարը վէրիփ վէ ... Թայիֆէ օլունան պիր նամէ իլէ քիլիսէնին իխթիլաֆլարը, բէյ-ֆաթըն պէօյլէ եազըլմըշ պուլունտու-ղունտան, Պօլէնզօ Ռոմա ու-սուլլէրինէ եագլաշմըշ օլուր:

Իսթէ մէքթուպըն գարարը: Պու-նամէ ունի վէ ումումի պիրլիյինի քիլ-իսէ գաւուն իթմիշ իտի պիւթիւն լա-քին մանա սէրպէսթլիյի իւզէրինէ սահիհ պունտանաճագ իտիյինի: Պունտան պէօյլէ հէր եէնի փիսգօբօս նամզէտ-տա քիլիսէ րէիսլէրինէ խապէր վէրի-լէճէք, փիսգօբօսլարըն սինօդլարը արխիփիսգօբօսլարըն եաղոտ ումումի սինօդլարըն հիւքմիւ ալթընտա պու-լունաճագ, պիր քէ պիր մէզհէպ մու-հաքէմէսի թէշքիլ, գուրուլուպ, մէզհէպճէ վէ նիզամճա հէր թիւրլիւ պու թիւրլիւ տէչսիզլիկ օլունաճագ վէ գարարը գաթի թէսլիմ օլունաճագ, նի-հայէթ Պօլէնզօ նամ փիսգօբօս քիլի-սէտէն թարտ օլունաճագ:

Պու գարարլարըն էքսէրի նամէ քի թէքրար Ռոմա ուսուլլէրինին թաք-լիտի օլտուղունտան, Իննկիլթէրրանըն պազը էյալէթի փիսգօբօսլարը պու-ճէհէթտէ պու սինօտ մէճլիսինտէ պուլունմամըշլար տըր:

Միճախաան Քիւթիւփ Սէրկիսի:

Պու տէֆա Թէքրար Միճատը օլ-տուղու խալթա խալթա էքիլտիքճէ գա-լէմ ալմագ. Իսթանպուլըն Նազարը սըրըգաթը Հարպիյէ վէ Պահրիյէ պիր իւչ մունթազամ բօլիթիգա նօսխա-լարընը մունհասըր վէ պիր սայը օ-րալարտա հասըլ իտէն մունթազար օլմագ հալտէ, գաղթէտէլէրին թէ-թէպպուահ թէսիլլի լըքտէք, պիր թէրճիւ-մէսի եազըլըշ օլտուղու, պահա վէ պիր սօն հայրէթ իտէճէք, հալ-էքէ սէվիլէն կիւնլէրէտէ օգունաճագ, պիր խրտիմէքեար աշնուչըլըքտա վէճհ իլէ Բուլկարիա սէնէ պէնի պէօյլէ վէ հէմ էօյլէ նէշրինէ լազըմ կէլէն բուլ-հազ վէ թէշէքքիւռէթ թէրճիւ-միլէրինտէն սալի սարֆը սայ վէ ալէ-լէ իգթիհար օլունաճագ տըր: Լա-քին պէօյլէ պիր ալըր իւճիւն ալ-թընտա կիւրիւլէն իւլէլ, միլլէթ սալի պիր իպի սէօզիւմիւգ օլսուն, պու տէֆա ալիլէրին իֆատէսինէ միւ-սաատէ իտէր:

Օն իքի սէնէ ագտէմ, եանի 1852 տէ պու զամանտա իհթիամ իթ-միւլմիշտիր, պիրի աշիքեար վէ պիրի թէրճիւմէ մահֆուզ իլէ փէքրի-միւլ վար իտի: Անճագ օլան մի-լէթիմիզին իլի գըրըմատան թախի քէ-րէք Իստանպուլտա վէ կէրէք Եէնիտիւն-եաստանըն աշար օրճայըն խայր-խահը պիր խիզմէթ իթմիշ. մու-գաթէլ Արիլանտէն վէ զայիֆ մուհաֆէզէտինի անլարա մահ-սուր իթտիքճէ, պու խիզմէթի պէք տէ պիր եա ուճ սիւրէթտէ էսա իթտիյի, պու զամանտա միւթէգա-պիլէն թէճէպպիւր իթմէք տախի օ-լունուշ տուր:

Չիմտի պիլիրիզ վագթ տըր տէ-րուհի միլլէտ մահֆուզ օլան քիթապ փիքրի տախի միլլէթ պէյան իթմէ-յէ:

1826 տա հէնիւզ օն եաշընտա օ-լարագ Վիէննա Միխիթարեան մէք-թէպինէ պուլունտուղու զամանտա, իլք տէֆա օլարագ պիր բուզ-

Նամէ (օրացյց) էլիմիզէ ալըպ՝, դէյլինտէ վուգուաթը ճէսիմէյի ճիհանըն խուլասաէլի սըրասընտա, խուչպին ռենէ զարֆընտա միլէթիմիզ հիւքիւմէթինին տէօրթ տէֆա մահվ օլուպ տէվրիլանինի օգուտուգտա, վէ պու նէ հիքմէթ տըր տէյի հօճալարըմըզա սիվալ իթտիքտէ, ամալարըմըզըն իթթիֆագսըզլըզընտան տըր տէյի ճէվապ պույուրտուլար ։ Պու շիքէայէթ հագգ մըրըր նուհագգ մը յրրը օրալարընը ֆէրգ իթմէյէ հէնիւզ գուտրէթիմ օլմայըպ, շու գատար քի ամալարըմըզըն պու գատար հաթը թաղէ ըրհնիրմէ օ վագըթ բէք ֆէնա աքս իտիւպ, տահա ֆէնա պիր թէյսիր պըրագտը. խուսուսա էօյլէ պիր վագըթտա քի միլէթիմիզ թէքրար շիգագ վէ մինազաալէր վարթասընտա կիրիֆթար օլմուշտու ։ (1828—29)

Օ կիւնտէն նիյէթ գոմուշտում, կիւն օլուպ միլէթին իչինտէ պիր գարընճա սըրասընտա կէչէպիլտիյիմ հալտէ միլէթտէն շու խլէթին աէֆինէ էմիմտէն վէ գուտրէթիմտէն կէլտիյի գատար չալըշմայը, վէ օ կիւնտէն աէ պէյնէլ միլէթ շիգագ վէ մինազաայէ սէպէպ օլանլարը քէնտիմէ վէ էֆքեարըմա թաալի պիր տուշմէն ատտ իտէրտիմ ։

Իմտի 1852 տէ նաալ քի տէտիք պու զավէթալը իհտաս իթտիյիմիզտէ պու խտի իչթէ տէրուհիմիզտէ մահֆուզ օլան ֆիքր, եանի պէյնէլ միլէթ հէր շիգագ վէ մինազաանըն աէֆինէ, վէ հէր իթթիֆագ վէ իթթիհատըն հուսուլինէ սայ վէ ղայրէթ իթմէք վէ պունու կիզլի թութտուղումուզուն սէպէպի տախի շու իտի քի, իտթէմէտիք իսլթիյաաէն միլէթիմիզ իթթիֆագսըզ տըր տէյի պէնմէ ֆտտ իթմէյէ, իլա ելլ տի սէքիզ սէնէ ղալէթամըզտա էօյլէ պիր եօլ թութթուգ քի, օղույան աալիմա միլէթի պիր կէօրիւրտիւ, վէ ղայէթամըզա շու եա պու թէրաֆ ղայէթասըր տըր տէյէմէզտի. էհամտըլիլահ օ նումէրօլար հէնիւզ հէպ մէյտանտա տըր ։

1860 տա, պէյնէլ միլէթ ղուհուր իտէն կէրէք Սահմանադրութիւն մէտալըպը, կէրէք Մուշտա պիր իտաթօլուն Կաթոլիք մէզհէպինէ տուխուլի, պիզիմէ, միլէթին եսկի վէ եէնի ղայէթօլարը պէյնինտէ չէտինտ միւճատէլէլէրէ վէսիլէ օլտու, քի օ կիւնտէն պու կիւնէտէք հալա տէվամ օլունմագտա տըր ։

Միւրասըմըզ օնու ալըուլթմագ տէյիլ տըր քի, Մէճմուայանէ տէրէճէ նուհագգ մուամէլէլէր օլտու, պիզ հիչ պիր վագըթ քէնտիմիզի տիւշիւնէնլէրտէն տէյիլիզ, լաքին միլէթլէրին ճանը վէ հայաթը օլան հագգանիյէթ, նէ տէրէճէլէրտէ այագ ալթընտա ալընտը, պունու միլէթէ պէյան իթմէք, ագտէմը մէվաճիպի զիմմէթիմիզտէն տիր ։

Իմտի պաշլըյալըմ Սահմանադրութիւնտան ։ Միլէթտէ Սահմանադրութիւն վէ էֆքեարը ղուհուր իտէլիտէն պէրու պիզ գարշը կէլտիք պու բանը աշիքեար տըր. տէյիլ քի աալ Սահմանադրութիւն ռուսուլինէ գարշըյըզ ։ պէօյլէ պիր հալ, հէյնի սէպապէթիմիզտէն պէրու ալ չօք էտինտիմիզ թէրպայէնին իզիէարը տէմէք օլուրտու, հալթթա կէնճ վագթըմըզը պիզէնլէր էյիտէն շահատէթ իտէպիլիրլէր քի, պու խուսուստա պէյ քիմ ճիւմլէյէ տէ թագատիւմ իթմիշիզ ։ Լաքին միլէթիմիզ հէնիւզ պու ուսուլա ասլա հազըր տէյիլ իտի, Սահմանադրութիւն նէ տիր քիմսէնին խաբէրի եօղուտու. ումումինին էֆքեարընա մուվաֆըգ տէյիլ իտի, հէր քէս Սահմանադրութիւն խամինի իչինթօպլի վագըթ մահզա օ վագըթ սիւվալ իտէրտի քի նէ տէմէք տըր պու լուղէթ, միլէթին պու հալինի կէօրտիւքտէ անինտէ քէչֆ իթտիք քի վագթընտա միւֆիտ օլաբիլիր պու ուսուլ շիմտի քիւլլէյէն մուղիրր օլաճագտը, վէ միլէթէ եէնիտէն եէնիյէ շիգագ վէ մինազաա գափուլարը աչըլաճագտը. նէյէթիմիզ իտէ, նաալ քի եօգարտա պիր իթտիք, պու մագսատ շիգագ վէ մինազաալթա տայիմա գարշը կէլմիշիտի ։ Պէտալիթլըզըմըզտան քէշֆիմիզ բէք թամ չըգտը, քէաշքի չըգմայայըտը, պիզ պունտան իֆթիխար իտէնլէրտէն տէյիլիզ. լաքին Սահմանադրութիւն խամի զուհուր իթտիյի կիւնտէն, խաստէլ վէ ըստատէլ խըմէլէրի տախի պէրապէր զուհուր իթտի. իշթէ պիր եպլան շիգագ թօխումու, պու թօխումուն զէհիրի հէր եէրտէ միւշահէտէ օլունտու. բայթախթտա, շէհիրլէրտէ գասապալարտա, վէ քէօյլէրտէ, գօնագլարտա, էվլէրտէ վէ օտալարտա միլէթին իքի ֆըրգա օլտուղու աշիքեար նիւմայան օլտու. վէ նիհայէթ միլէթ Պատրիկ գուլէսի ճէմիյէթինէ պէնզէյիպ վէ քիմսէ քիմսէնին տէտիյինի աղնամատըպ, Սահմանադրութիւնուն ճիմի մահվ օլուպ եալընըզ խամի գալտը ։

Պու մաղալտէ շունու տախի պիլմէլի քի, իթթիֆագ սըզըզ եալընըզ մուպայէնէթը էֆքեարտա տէյիլ տիր, մուպայէնէթը էֆքեար հէր միլէթտէ վար, շու ֆէրգ իլէ քի, անլէր միլէթլէրտէ մուպայինլէր եան եանա եա պիր պիրինէ գարշը տուրապիլիրլէր, պիզտէ իսէ պիրի մուխալիֆ օ պիրինի մահվ իթմէյի տիր. իմտի իքի թէրաֆ նէ տէրէճէյէ տէք պիրի պիրինին մահվընա եիւրիւտիւ տուղունը օլուր պուրատա նագլ իթմէք, պունու պըրագըրըզ միլէթին թէվարիխինէ, շու գատար քի, եօգարտան աշաղա նէ պէօյլէ վէ նէ քիւչիւք մէճլիսլէրտէ, պիր մատտէ իչիւն օլտուն իթթիֆագ վաքի օլմայըպ, Սահմանադրութիւն թապիաթը իլէ մահվ օլտու, վէ միլէթ իւչ պէշ սէնէ պօշ վագըթ ղայպ իթտի, իչթէ պու խտի իպթիտաաէն մէրու Սահմանադրութիւնա գարշը տուրմանըն սէպէպի, պըրագալըմ խտտա վէ նէֆսանիյէթինէ օրթատա օլան պիր թագըմ շամաթալարը, չէնկիլէրի վէ սէնէտլէրի. շիւպհէսիզ պունլարըն հիչ պիրի գայտէն պիր սէվինճ ալամէթլէրի տէյիլ իտի, իլլա Սահմանադրութիւնը իթթէմէյէնլէրէ եախօտ խաստէալարա պիր նէֆսանիյէթ. օլան լագըրտըլար, օգունանտուգլար, չագըրըլան թիւրքիւլէր, պաղըրըլան կէրցելէր պունա աշիքեար պիր իսպաթ տըր ։

Պունտան սօնրա կէլալի Երուսաղէմ մասալէսի. պունտա տախի պիզլէր միլէթճէ պիր պէօյլէ շիգագ թէհլիքէսի կէօրտիւպ, էննիլէրէ գարշը հէյէթը ալիյէնին մուհաֆազանը խթխաւփ իթմէք. պիր տէրայէթըն գալթ, Պաթրիգին տէրխաճտէ իթմէմիչ օլսա, Խուտա պիլիր մէսէլէ նէրէլէրէ գատար վէրէճէքտի. պիր զամըն պէօյլէ պիր տաթայրը, միլէթի պէօյլէ պիր մուխաթարատան գուրթարտը ։ Պունա թէշէքքիւր իթմէլիյիզ ։

Միլէթ ղալէթալէրինէ վէ պունլարա թէրաֆտար օլանլարա շիրին կէօրինմէմէկ պիր սէպէպի տախի, պունլարըն բուհանի կիւրուհինի վէ բուհասայը միլէթի պիլա շէրմ իւ հիճապ ֆաալ վէ զէմմ իթմէլէրինէ գարշը կէլմէմիզ իտի ։ Պու ֆասըլ, բուհանի եա տիւնեէվի կիւրուհինտէ հաալէլ խոտանլըյէթ կէօրիւլէն պիր գօսուր եա պիր գապահաթըն ֆաշլը տէյիլ տի, պէօյլէ օլմաշ օլսա, քիմ նէ տէյէպիլիրտի ։ Պու ֆասըլ իլլա բուհանի վէ տիւնեէվի մէանէտարանը եանի պունլարտան խօտրխուլ տէնիլէն կիւրուհու թագըմը իլէ պէտնամ իթմիւշ, էլլէրինտէն հիւքիւմէթի տիւշիւրմէք իչիւն իտի. նէ զամըն քի պուր գուսուրլարըն սահիպի օլուպ, ֆաղալթ ավալըրընտա, Հայաստան Հայաստան. Սահմանադրութիւն Սահմանադրութիւն. ազատութիւն ազատութիւն պաղըրանլար, կէօյլէրէ չըգարըլըրլար, վէ կաթօլիկօսղուն, Նաթորիքըլին վէ հէր բուհանի մէանէախն պունլարա վէրիլմէսի իլթիզամ օլունուրտու ։ Պաշգա նէ հաղգէթ միլէթի պունտան գիւատէ պիր շիգագ մուխաթարասընա իլգա իտէպիլիրտի, վէ քիմ աճապ միլէթէ պունտան զիատէ պիր տուշմէնլիք իտէպիլիրտի ։ Պիզլէր պունա տա էյ ճան իւ տիլ գարշը կէլտիք վէ պու տա հիսապըզ սէպէպլէրտէ ։ Բուհանիտէն վէ տիւնեէվիտէն պիր թէրաֆըն զէմմ իթտիյի մէնէտարլար, օ պիր թէրաֆըն կէօզինին նուրու վէ մուպարէք քիմսէլէր իտի. շօղունունտա միլէթէ պէօյլէ պէօյլէ էմէքլէրի վէ միւթէթտէ պէօյլէ պէօյլէ էսէրլէրի հէնիւզ մէյտանտա իտի, քիմ բաղը օլուրտու պունլարը տէֆ իտիւպ, հէր միւնէտի էսնի չըգմա, վէ նամուսում վէ միլէթէ հիչ պիր էսէր վէ էմէքլէրի օլմայան քիմսէլէրէ թէալիմ իթմէյէ. քիմսէ, վէ խալթը տա մէյտանտա, շիւնքի պու կիւնքի կիւհէմէն էգսէրի բուհանի մէանէտլէր, օ զէմմ վէ ֆասըլ օլան ֆիւրգարալարըն էլինտէ տիր. պըրագալըմ բուէտայա օլան հագարանը, վէ լաէնդաթի ալթուն եիւքլիւ է . . . քէլէր թէսմիյէ օլմալարընը, վէ պու տա էօյէ ղալթըր վէ եա օ ղալթըրըն զատէկեանը հագգընտա քի, շիմտիյէ ալէմէրին սէլէֆլէրի ֆարէ տէլիլի պին ալթընտա քէօշէ պուճագ սագլանտըգլարը հալտէ, պունլար ճանէն մէմալէն մէյտանտա չըգըպ, քիլիսէլէր եարտըրըճըլար վէ տոհմաթըճըլար, միլէթէյէ իհսան վէ թէզիեին խէտմիթլէր, խայըրաթխանէլէր թէշքիլ էտիճիլէր, վէ ֆուգարայա օլան սըյանէթլէրի հատտ իւ հէսապա կէլմէմիշ, էհնալ միլէթի թէքմիլ պիր հէյէթտէ սէլֆատէն խալէֆէ թէալիմ իտէպիլիրտի. ամմա պունլարըն իչինտէ պիր գաչ տա ալըունսուզ վէ միւրթէքիպ քիմսէլէր զուհուր իթմիշիշ. նէրէտէ օլմամըշ տըր պու. էն գիւստէ միւթէճէլլիլերին վէ մայսըր միլէթլէրտէ տախի հալա պու հալ մէվճուտ տէյիլ մի տիր. քիմ աէյէպիլիր քի, էննիլամը միլէթլէրտէ տէ եալընըզ էնալիլէր բուհանի մէանէթլէրէ վէ էն աղալըլար տիւնեէվի մէանէթլէրէ կէչէր. մաաաէ զահտա մը տըր, եօգսա նիզամտա մը ։ Իչթէ պու մագալէ եէննիքէյէր միլէթի տէյիլ եաբրըճը իլա երգըճը վէ գաբրըգըբըճը ուսուլլէր օլտուղունտան, պիլէր տայիմա գարշը կէլմիշիզ վէ օլ վէճհ իլէ տէ պիլմիմ պագը ադըլարա չիզքին կէօրիւնմէքտէյիզ ։ Պաբէմ ֆասլ իթմէքլէրի ղայէթլէրն էքրինէ բուհանիտէն վէ տիւնեէվիտէն աատամլար էէթիշտիրէ խութլէր, պունու վասա իտէրլէր, լաքին գօլայ չէյ մի տըր պու, բաղամ էլիմիզտէ պունուն միւշքիլաթընը իսպաթ իտէլիմ ։

Վէնէտիկ վէ Վիէննա մանասթըրլարընը պիր նաւմունէ իթթիխազ իթմէլիմիզ հալտէ, շունու պիլմէլի քի, մանասթըրա կիրէն մէսէլա պէչ չօճուգուն անճագ պիրիսի բուհպան օլապիլիր, գուսուրու եա եարամազ տօղար, եա իսթիֆաէ օլուր, եա խասթա օլուր վէ կէրի կիտէր ։

Պէչ չօճուգտան անճագ պիրիսի բուհպան օլապիլիյոր հալտէ, պու պէչ բուհպանտէն տախի անճագ պիրի չէօրէթլի վէ միլէթին ֆայտէսի պիր գալթ օլապիլիր. չիւնքի քիմինին էօմրիւ եէթիշմէզ, քիմի խաստա օլուր, քիմի քէնտի ճէրպէզլէրի օլմազ, քիմի տէ մանասթըրը պուճագընտա օղումայա էօպալթա տիւշէր վէ մէշհուր չըգամազ, պու հիսապըմանաղարէն քի, պէօյլէ պիր սահինէ տէր, Վէնէտիկ վէ Վիէննա մանասթըրլարը, մէ իհթիմալ տըր Երեւան մանասթըրը վէ Էջմիածին տախի, ատամ տէյէճէք պիր ատամ հազըր իթմէք էչիւն պիր պիրի իւզէրինէ ալթմըշ եէթմիշ պէշ ատամ մասրաֆը չէքմէլի տիրլէր. պունու տա պիր թէրաֆ ըտէլիմ. Ճիւմլէյէ մալում օլան Մուրատեան վէ Ռաֆայէլեան վարժարանլար, շիմտիյէտէք աղայլի իւչ եիւզ չօճուգ թէրպիյէ իթմիշլէր վէ վէթմանլարընա կէօնտէրմիշլէր տիր. պու իւչ եիւզ չօճուգուն թէրպիյէսինէ աղայլի պիր միլիոն ֆրանգ սարֆ օլունմուշ տուր. պու իւչ եիւզտէն գաչ շախսը միլէթինէ, վէթանընա եա ֆամիլեասընա ֆայտալը պիր ատամ օլմուշ տուր, վէ հէր պիրինին մալը գաչա օլմուշ տուր, պիլէնլէր հիսապ իթսին ։ Խտրութեան կէօրիւլէյիմտէ, վէ էն մուհթագ մանասթըրլար վէ մէքթէպլէրտէ պէօյլէ ատամ եէթիշիրտէ պուրալարտա նամըլ օլուր, գօ օ գադար ալըլը զաթ հիւքմ իթսին. պիզիմ եէնիլէր իտէ էօյլէ զամն իտէրլէր քի, պիր իքի բուհանի վէ տիւնեէվի մէքթէպլէր աչըլըրտը կիպի հէմէն էրթէսի կիւնիւ բուհանիյէտէ, Խրիմեանլէր, Ներսէսեանլէր վէ Նաղարեանցլէր պուլաճագլար, վէ տիւնեէվիլէրտէ տէ Պրօսպէրլէր, Գզավիյէ տէ սայըր ֆէյլէսօֆլար, օ սէպէպտէն շիմտիքի եէտէ պուլունանլարը տախի բէզիր բուվալ իթմէյէ չալըշըրլար ։ Միլէթ պիր քէրրէ պիր թէրպիյէ եօլունա կիրսին տէ օ վագըթ աղնաշըլըր թէրպիյէնին մալը գաչա օլտուղունու, վէ գաչա օլաճագընը, վէ օ վագըթ պէլքիմ պունուն էօյլէ չօճուգ ըչուն ճազը պիր չէյ օլմատըղընը ֆէհմ իտէրլէր ։

Կէլէլիմ շիմտի խասթախանէ մաստէսինէ, միլէթին բաթրիքխանէսի իլէ պէրապէր խասթախանէսի տախի կէչէնտէ պիր գաթ էյլէ միւնաֆագլէն թէշվիմ օլունտուղու հալտէ, պունուն եօլունուզ պիր ուսուլ վէ պաշա չըգմադ պիր իչ օլտուղունտան մաատա, միլէթճէ պիր շիգագ վէ մինազաա տա պունտան զուհուր իտէճէյինի բանա պիլիրտիք, նաալ քի տէտիք սիւրէթ չէյ օլմատըղընը տա պէլլիսիզլիյին ատալ սէս չըգարմատըք ։

Իւթիւտէ պու ղաթ պիր հիւքիւմէթ հէյէթի քէսպ իթտիւ, պէօյլէ պէօյլէ թամալըլէր գուլամալը հալտէ. եանի ֆիլան շէյ Պէօրէլ իթմէյինի, ֆիլան զաթը Խաթիւ Նուրէք նասպ իթմէլինի, վէ պու պէօյլէմէքլէր պասաընտա պիր թախթա պարչասընտան պիր արապա չաթթըրմըշ օլտուղունու տախի միլէթէ պիր պէօյլէ վուգուաթ կիպի ղալէթա վասըթասը իլէ թէյշէր իթմէյինի եազըր վէ պասըր կէօրմիւքտէ, արթըգ քէնտիմիզի թութամատըգ վէ պիր իքի լագըրտը գօնուշուրուգ, քի մանասըլը հէնիւզ չօգլարը աղնայամամըշ տըր, անինտէ խուզըրիմիզ միւթէատտիտ հիւճիւմլէր օլտու վէ տահա տա օլաճագ տըր, նէ հագգըզ հիւճիւմլէր, նէ ուֆուգլի քէլամլար, օգուլանլար հիճըմ իթմիշ. պունուն իւղէրինէ ֆաղլ օլտու պիզէ իչին իչի պեզը պիր ուզիմալըյագտան իպարէթ օլունուրտու մէյտանա գօմագ, վէ պունուն տա խղաչխնա գաստըրըգ ։ (1)

Պօղոս Սէրվիչէն Միւնճոյեան

Տէհրի Բէօրճըփէլէր.

Պէրպէնտէ 30 հազիրան • էտէրտ.

Կրային պիր էմրի իւզէրինէ, Իթալիա աղէրի Բօմա հուտուտունուն թէճաւիւզ իտիւպ, Բօմա Թօվրաղընտա պիր գաչ մէվգի թութմուշլար տըր ։

(1) Պիզ պու մուգաղալըքլարը տէյիլ պիր միւճատէլէ հալըլ իթմէք իլա Բէրլինի զիւմրէթ իչին եազմըշտա օլտուղումուզտան, պիր ճէվապ վէրէն օլտուղու հալտէ օնա տա պիր չէյ տէյէմէյիզ. ֆագաթ Ժ...ն ին թէրթիպ մուգաբալաանը օգուղումուզտան ճէվապէ միւնասիպ օլտուղունու խասսէթէն նիյազ իտէրիզ. միւտիրին տէյիլ իտէ հէր քէս եինէ քէնտի րէյինէ սահիպ տիր.

— Բրուսիա սէֆիրի միւսիւ Կոլ-ցուն, Ֆրանսայ խարիճիսէ նազիրը Մուրիսէյէ, Բրուսիա տէվլէթի Իթալիա իլէրլինէ գարըշմայաճագ տէ-միշ օլտուղունու, Բրուսիանին միւ-թէպէր պիր զաղէթասը եալանա չը-գարիը։

Բարիս 31 Հոկտեմբեր.

Իթալիա ասքէրլինին Ռոմա թօփրա-ղընա կիրմէսինէն պիր միւնաղաա հասրլ օլաճագ տէյի գօրգուլույօր։

— Ֆրանսանին իւչ պէյիւք զաղէ-թասը, Իթալիա ասքէրլինին Ռոմա մէ-մալէքինէ կիրմէսինի, մուհաֆազայը սուլհու սալահա գարշը պէյիւք պիր մուխաթարա ատտ իսէրլէր։

Իթալիա ասքէրինին պու վէճհ իլէ Ռոմա թօփրաղընա կիրմէսի իչիւն Ֆրանսա տէվլէթինին բրօթէսթօ իլ-սէճէյինտէն տախի գօրգուլուր։

— Աւսթրիա խարիճիսէ նազիրը, միւսիւ Պայսթ եաբրն Լօնտրայա կիտէճէք տիր։

— Կիրիտ մուհասէրէսի իչիւն տէվ-լէթը Ամիէնին Լօնտրատա մուպայէա իթտիսի, տէօրթ օճաղլը վէ զայէթ չապուգ եիւրիւր Ռօղինա նամ վաքօր Ամիթանէյէ կէլմիշ տիր։

Տիւնքի կիւն Պէյօղլունատա Թօփրա-նըպ տաղրլան միլէթ մէճլիսիմիզին թաֆսիլատը ահվալի պիղղարուր կէ-լէճէք հաֆթայա գալը։

ԻՏՕՆԱԹՄԲՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆԴԻՍԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՈՒՂՂԱՓԱՌԱՑ

ԱՆՏՈՆԻ ՊԵՏՐՈՍԻ ԻՆՆԵՐՈՐԴԻ

ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

ՆՈՒԱԳ

Զայն հնչեաց շէփորէից յայերս յափանց Տիփերի,
Դղրդեցան լերինք և դաշտք մինչ ի Մասիս ալևոր.
Դալարադեղ ձորք և անտառք կրկնեն փողոցն արձագանք,
Յաւէժհարսունք առ Եփրատաւ զարթեան ընդ ձայնն անսովոր։
Աքքանաղեան դրոհին ծնունդք, ձայն տուք հարսին աւետիս,
Որ մենաւոր ձեռն 'ի ծնօտի՝ 'ի բարակոյս շրմաց՝
Աչք 'ի յերկինս՝ սիրտն 'ի յաղերս՝ շարժել զգուութն անմահին.
Այրիացեալ համակ 'ի թուխս զորդիսն ողբայ տարադնայ։
Օն արի կանգնեաց 'ի վեր Եկեղեցի՛դ հայկազանց,
Ահա փեսայդ գայ սիրատարփ առ զսևաթոյր քօղդ 'ի բաց,
Ըզսիրասուն ժողովէ նա զորդիսդ 'ի գոգ մայրենի,
Ըզմեայլ մոլորութեանն՝ այս նոր Արև փարատեաց։
Ող քեզ երգեմ, ովք Հայր Հոգւոց, Դու ջահ վառեալ երկնալոյս,
Անտեսելոյ առաքեցար Ազգիս երկրորդ լոյս հոգւոց.
Տացեն երկինք աջ օգնական Քոյին խնամոցդ հայրենի,
Վայրավաքին որդւոց ցրուեալ՝ 'ի Կեփայեան գալ 'ի ծոց։
Ձեմ ես Մուսայ և ոչ գուշակն Սիբիլլայ ի Դաբիր.
Այլ Հոգին՝ որք 'ի փաթուրն՝ թէ յիս շնչէ սրբասէր,
Տեսանել տայ ինձ խրախոյս՝ ընդ հուպ զորդիսն Հայկայ,
Համերամ գալ ժողովիլ ընդ քոյ յարկաւգ անձանուէր։
Օ՛ որ զընորհք քեզ կալցի, Պիսա, քաջի հովանին դու պատկեր,
Նուիրական հօտս այս փոքրիկ 'ի հայրենեաց տարագիր.
Ի քէն այսօր պճնեալ 'ի զարդ փառաւորի յիւր գլլուխ,
Կապտեալ երբեմն յանգուիթ ձեռաց կայր մերկ 'ի տուգ վշտակիր։
Ցնծութեան է օրքս, Հայր, խնդամբ ընդ փառսդ անկապուտ,
Խնդան ընդ մեզ գորովագութ և հաբք և մարք ընդ սրբոյս.
Հալածեալք անգրթաբար 'ի դիւաշունչ մահանաց,
Թողեալ զոսկերս յերկիր օտար, ճշմարտութեան 'ի վկայս։
Խնդա՛ և դու, եկ 'ի շիրմէդ ով Հայր հարանց Մխիթար,
Այսօր է զոր արար տէր, եկ ցնծացուք ծափաձայն,
Եհաս ահա քրտանց քոյոց հունձ վաստակոցդ 'ի կատար.
Գոչեա՛ կեցցե՛ս հոգևո՛ր Տէր, կեցցե՛ս Անտոն յաւիտեան։

Ի Բերայ · 1867 Օգոստ · 9

Հ. Ա. Պ. Վ.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ամսոյս 25 ին Ղորէքչաբթի օրը Տեառն Կոմիտասայ Պահանային նա-հատակութեան օրը ըլլալով, նոյն օրը առաւօտեան ժամը չորսու կէսին, Ա-մենապատիւ Գերերջանիկ Հոգեւոր Տեառն ներկայութեամբ, Ընտիր-պատիւ Հաճեան Դեր Յովհաննէս Կեսարիոյ Ազգեպիսկոպոսը, 'ի պա-տիւ Երանելւոյն՝ Հանդիսաւոր Զայ-նաւոր Պատարագ պիտի մատուցանէ, Սամաթիոյ Ընտրատ Յղութեան Ե-կեղեցւոյն մէջ. եւ եռքը ըստ սովո-րութեան ոտնախմբութեան հանդէ-սը. Ընոր նուիրական շիրմին վրայ պիտի կատարուի։

Հեռաւոր տեղեաց երթեւեկու թիւնը դիւրացնելու համար, մասնա-ւոր ընդարձակ շոգենաւ մը սահմա-նուած է որն որ նոյն օրը առաւօտ-եան ժամը 3 ին, Կամուրջէն ելնելով դէպ ի Սամաթիա պիտի չուէ, իսկ երեկոյեան ժամը 10 ին կամուրջ պիտի վերադառնայ։

Ուստի կը յուսանք որ Բարեպաշտ ժողովուրդը իր ներկայութեամբ, աս հանդիսութիւնները պատուելու կը բարեհաճի։

Սամաթիա.

18 Հոկտեմբեր 1867

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒՔ

ՍԱՄԱԹԻՈՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՆ

Ա.Օ.Գ

Կը ծանուցանեմ մեծարգոյ հասա-րակութեան որ թէ գուրսի գավա-ռաց և թէ Պոլսոյ մէջ լեզուագի-տութեան դասատուի վաճառատան գրագրութեան, Երաժշտի, տան վար-ժապետութեան, կառավարչի, և ու-րիշ որ և իցէ պաշտօնէի և կամ գիր գիտցող ծառայի պէտք ունեցող ան-ձինք, կրնան թէ թղթակցութեամբ և թէ ներկայացմամբ այսպիսի անձեր մեզմէ պահանջել. միայն գուրսի գա-ւառաց համար ուղղուներն պէտք է Պոլսոյ մէջ մէկը ցըցնեն որպէս զի ա-նոր միջոցաւ դասատուութեան վստա-հին ամենայն կերպով նոյն գործին ձեռնամուխ ըլլալ։

1867 · Հոկտեմբեր 18 Մէրճան.

Զարշըսը թիւ 53

Պէրվէթ Մուրգարեան

ԻԼԱՆԱԹ

Իսկիւտարատա Մէլամբէրատա վագը օրուպ, սապրդ Լթմէքճի պաշը հօ-ճա խաչիկին մուԹասարրըֆ օրտու-զի, պիր պապ խանէ իլէ, գարշու-սընտա վագը պիր գրԹա պաղէ, վէ եինէ մահալը մէզբիւրտէ մէրդում խաչիկին մուԹասարրըֆ օրտուզու պիր գրԹա պաղ տէրուենինտէ պու-լունան քէօչք իլէ, հիւքիւմէթ Թէ-րաֆինտան մէզատէ չըգարըլմըշ օր-մազէ, Թալիպ օլանլարըն Իսկիւ-տարատա մուգիմ, միւնասի Նէճիպ աղայէ միւրաճաաթ իլէմէլէրի հիւ-քիւմէթ Թէրաֆինտան Թէպշիր գը-լընը։

Ֆիլ 2 ըճէմէթ սէնէ 1284

Դ.Ը

Իմարաթը ամիրէ տէ Թրպէս օրու-նան ֆօտուլալար իչիւն, միւԹահիւ-տիւ Թէրաֆինտան արընան տագիգին միւտաէթի միւնդազկէ օլարագ, սէք-սէն իւչԹըշրինի սանիսի իպԹիտաբին-տան իԹիպարէն, շէրաԹի վէ ուսուլ վէճհ իլէ միւնագասա իհսալէսի իճ-րա օրունաճաղընտան, իշպու ըճէպի շէրիֆին տէօրտունճիւ վէնիշէմպէ. վէ սէրիղնճի փաղար իրԹէսի, վէ օն պիրինճի բէնիշէմպէ կիւնէրի իճրաի միւնագասասընա Թալիպ օլան Թիւճ-ճարըն, Լիվգաֆը Հիւմայուն ԹէվԹիշ մէճլիսինէ միւրաճաաթ իպտիդայի։ Ֆիլ զուբրբ ըճէպ սէնէ 1284

Մահմուտ բաշա պաշընտա Գալ-ճըլար խանըն գարշըսընտա 341 Ն° իլէ մուրագգամ տիւքքեանտա մուգիմ, Ռէրուբիէր հօճա Պեպուհ միւշԹէ-բիլէրինէ շու վէճհ իլէ իլան իտէր։

Թրքաշ ֆիյաԹլարընը Թէնղիլ իԹ-միշ օրուպ, հաֆԹատա պիր տէֆա Թրքաշ օրան 12, իքի տէֆա Թրքաշ օ-րան 20 վէ 3 տէֆա Թրքաշ օրան 30 ղուրուշ պէրգ վէրճէք վէ տպտանԹ օրմայան եալընրդ պիր տէֆա իչիւն 3 ղուրուշ տուր։

Մումայիլէյհ զէնտաԹընտա մա-հիր վէ ֆիյաԹլար էհվէն օրտուզուն-տան, միւշԹէրիլէրին Թէշրիֆէ բաղ-պէԹ պույուրմալէրինի Թէմէնիի ի-տէր։

ՂալաԹատա Լիւքսէք գալընրըմ եօգուշունտա Ռօսսի ջարսուսու տէ-րունինտէ 10 Ն° իլէ մուրագգամ, Լ-կինեան Ընտոն վէ Տրվազ օղլու Պօ-ղոս աղալարըն մաղազասընտա, Շիր-քէԹը խայրիսէ վաքօր գումբարիա-սընին հիւսէյէրի, ալընրպ սաԹըլ-մագտա օրտուզունու, մումայիլէյհ Թէրաֆիլէրինտէն խասսէԹէն իլան օ-լունուր։

Օրոյց 1868 Ե Հայոց ԹՎԻ 1837

Տպագրեալ Յիշատակաց ի Վենետիկ Ս. Յակոբեանց

Պա. եէնի Օրայայ զայէԹ Թէ-միշ պասրլը աղբր վէ խաֆիֆ զարիֆ-ճէ պաղլը հէր Լրմէնի բիԹապճը լարընտա սաԹըլմագտա տըր։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՕՐԱՑՈՅՑ

1868 Բոռանին Թրիպոսի

Թիւրքճէան Թապխանէսինէ պա-սըլմըշ քէպիր վէ Թասվիրլի ֆիյ 50 փր.

Թէզալիք ուֆագ պոյու վէ Թաս-վիրսիզ օլարագ 30 փր.

ՍիԹանէտէ Լրմէնի քիԹապճը-լարըն ճիւմլէսինտէ սաԹըլըր։

ԶԱՒԻՐԷ 21 ԹՐՔՐԻՆԻ ԻՎԼԻԼ		Ղուրուշ
Թաղան Արնաւուտ	քիլ	· — ·
Իսմիրլի	»	39—04
Քէօսէհինճէ	»	· — ·
Թումէկի Պուլչըգ սէրԹ	»	33— ·
Սոֆի գըզըլճա	»	32— ·
Իպրսիլ գըրնօվ	»	33—34
Իսմայիլ	»	· — ·
Վարնա գըրնօվ	»	32—33
Պուրղաղ գըրնօվ	»	33—34
Պուլչըգ գըրնօվ	»	32—33
Գօգօրօղ Գալաս	»	· — ·
Աբրա	»	17—18
Մէվճուտաթ 5000		—

ԷՄԹԱԱՑԻ ՏԱԽԻԼԻՑԷ 21 ԹՐՔՐԻՆԻ ԻՎԼԻԼ		
Յիֆթիէ Էնդարէ		30—31
» Վան		19—20
Ճէհրի Գայսէրի		14—
» Էնգաֆ		14—
Բամուկ Ատանա		7
Աճիմ Կուրճի խէրսոնԹ		6—6½
Եաբանտ Անատօլու քիլի		— 5½
» » Եէդ անմը.		10— 11
Ագիօն		220—
Մաճը սկամ		—11
Բիթրէ Եաբրաք		24—26
Սալէպ		14—15
Բէյշի Տէրսի Թիւրկ		10—
Պա. Մօսուլ		24—25
ԷՄԹԱԱՑԻ ԵՃՆԷՊԻՑԷ 21 ԹՐՔՐԻՆԻ ԻՎԼԻԼ		
ՔԷԼԼԷ ՎԷ ԹՕՋ ՇԷԿԷՐ		Ղուրուշ
Ինկիլիզ բրիմօ 6—10 լիպրա գանԹար		
Օլանտա սեպրու 6-10 լիպրա	»	· · ·
Ամէրիկա 8	»	· · ·
Ֆրանսէզ	»	265—275
Ինկիլիզ Թօզ	»	230—235
Օլանտա էքսԹրա	»	230—235
» պիրինճի	»	220—222
» իքինճի	»	220— ·
» իւչիւնճիւ	»	216—218
Ֆրանսէզ	»	216—218
ՏԷՄԻՐ Ինկիլիզ չէչիլմա սեօրԹ քէօչէ Եուվալագ	»	68—70
» եարմա	»	74—75
» սաճ չէչիմ իլէ	»	115—120
» չէմպէք	»	95—105
Գաւաճ	»	700— ·
Գուրճուն Ինկիլիզ Ֆրանսէզ	»	145—150
Զեւիրէ պիր պըՀըր 0 սանտըգ	»	165—170
Սաֆրա Մարսիլիա չէչիմ	»	158— ·
Մօր պագամ	»	51—52
ՍանթամարԹա	»	—
Զաճը գըզարը	»	35— 50
Հաղ Ինկիլիզ	»	65— 70
Գաֆէվէ Գաբա ֆինօ	%	900— ·
» Իքինճի	»	830—840
» Իւչիւնճիւ	»	700—740
Զիվէտ Ինկիլիզ	»	100—130
Գըրմըզ	»	50—65
Պիպեր Լօնտրա Մարսիլիա	»	5½—5¾
ՆըՀաՏը Ինկիլիզ	»	6 — ·
Թէնէքէ + Նշան չէքմէ սանտըգ	»	315—320
Ռօմ Ամերիգա	1 գալ.	10½—11
» Ինկիլիզ	»	9— 9½

ՄԷՃՄՈՒԱՑԸ ՀԱՎԱՏԻՍ

ՄԷՃՄՈՒՐԼԱՐԸՆԸՆ ԻՍՄ ՎԷ ՄԱՀԱԼԼԷՐՈՒ

ԱՍԻԹԱՆԷ · Պէօրիք Եէնի խանտա Թիւլկինճեան Յովակիմ։
ԱՏՄԱՆԱ · Բալամուտ օղլու Յակոբ աղա։
ԱՖԻՕՆ ԳԱՐԱ ՀԻՍԱՐ · Կարապետեան Վարդա
ԷԿԻՆ · Թարագճեան Յովսէփ աղա։
ԷՆԳԱՓԷ · Սիմէօր ճիօվանի Լէճոնտրի։
ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ · Ոսկեան Էնգարէի Կարապետ աղա։
ԷՏԻՐՆԷ · Յակոբեան Արքին աղա Գալալ։
ԵՒԶՈՒՄ · Շապանեան Գրիգոր էֆէնտի։
ԹԻՖԹԻՐՏԱՂ · ԹրԱՊՈՒԶԱՆ · Մանէլեան Պետրոս աղա։
ԻԶՄԻՐ · Թէստէրճիյան Ս · Ստեփան աղա։
ԻԶՆԻՄԻՏ · Գ · Տ · Թ · Գասպարեան։
ՀԱԼԷՊ · Յ · Ս · Բուրքճեանօֆ։
ՄԱՐԱՇ · Մուրատան Գէորգ էֆէնտի
ՊԻԼԻՃԻԿ · Տէրգաս իլի օղլու Պէտրոս աղա։
ՊՐՈՒՍԱ · Նալբանեան հաճիպօղլու աղա։
ՎԱՐՆԱ · Հաճի Կարապետ օղլու Յովհաննէս աղա։
ՎԻԼԿՆԱ · Զըրաճը Վիլկն աղա։
ՔԷՕԹԱՀԵԱ · Լիւլէճեան Ընտան աղա։

ՍԻՒԼԼԻՖԻ ԴԱՀԷԹԱ

ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ԳԱԼՕԹԱՑՈՅ ԵՐՄԷՆԻ ՔԻԼԻՍԷՍԻ ՍՕԳԱՅԸ Ն° 47

Յ. ՄԻՒՀԷՆՏԻՍԵԱՆ ԹԱՊԽԱՆԷՍԻՆՏԷ